

Radionica na Trebeviću

U okviru projekta Adria Caves+ koji provodi JU za zaštićena područja Kantona Sarajevo, održana je 22. 4. treća radionica, a u povodu Dana planete Zemlje. Tema su bili šišmiši, njihov značaj u ekosistemu i zaštita. Iskoristili smo priliku i postavili dvije kućice za šišmiše kod gornje stanice žičare. Podijelili smo i malo printanog

materijala o šišmišima. TVSA je napravila prilog o ovom događaju.

JM

Kamenolom Dardagani, Zvornik

Ekipa iz Centra za krš i speleologiju se zajedno sa Šejlom Goletić, Melisom Nicević, Jasminom Omeragićem i Tefukom Goletićem 7. 4. 2022. uputila u Zvornik, tačnije u napušteni kamenolom Dardagani (44.431680°N, 19.088537°E). Kamenolom se smatra izuzetno važnim hibernakulumom za šišmiše, te se od 2016. godine redovno posjećuje (Presetnik P., J. Mulaomerović, J. Pašić, I. Napotnik, S. Milanolo, I. Budinski, B. Pejić, 2016. Rezultati pregleda potencijalnih zimskih skloništa šišmiša u Bosni i Hercegovini u zimu 2015/16. *Hypsugo* 1(2): 3448).

Cilj ove terenske posjete je bio prikupljanje uzoraka za doktorske studije Šejle Goletić. Ukupno je uhvaćeno 13 šišmiša dviju vrsta. Uhvaćene su 2 jedinke malog potkovičara (*Rhinolophus hipposideros*), jedna ženka i jedan mužjak. Od vrste šrajberovog šišmiša (*Miniopterus schreibersi*) je uhvaćeno 11 jedinki, i to 10 mužjaka i jedna ženka. Svim šišmišima su uzeti oralni i analni brisevi, te uzorkovani su svi uočeni ektoparaziti, a uzorci su odneseni na Vete-

rinarski fakultet Univerziteta u Sarajevu radi daljih analiza. Također, uzorci guana su uzeti radi diplomskog rada Voje Milanovića na temu „Šišmiši kao bioindikatori teških metala“. Prstenovano je šest jedinki vrste *Miniopterus schreibersi*, pet mužjaka (brojevi prstenja: BIH A0902, BIH A0938, BIH A0933, BIH A0929 i BIH A0934) i jedna ženka (broj prstena: BIH A0931). Uočen je veliki broj krpelja po zidovima unutar kamenoloma, te su svi nađeni krpelji uzorkovani.

VM

Šišmiši i pužici

Obilazak prva dva tunela iznad Dračeva (Bulatovac i Bubreg) koje smo obišli tokom zimskog monitoringa. Ovaj put sa Primožem i Evom. Iz Centra su bili Amina, Vojoj, Mirnes i ja. Velike kolonije u oba tunela i mnogo manjih grupa i pojedinačnih životinja. Prstenovali. Poslije otišli u Čapljinu ispod mosta i prstenovali *N. noctula*. Uzeli uzorke iz Neretve kod Mosta F.

Tuđmana i iz Ljubanovog vrela u Svitavi. JM

Rhinoplus hipposideros u četiri pećine

Posjeta Slavka Polaka po povratku sa Dinarskog simpozija okolini Sarajeva „natjerala“ nas je da ponovo posjetimo neke pećine. Potraga za koleopterama koje će razriješiti neke speleolobiološke umice i nedoumice 11.-14. 4. 2022. godine rezultirala je i nalaskom malih potkovastih šišmiša kako slijedi:

Pećina u Sijeračkim stijenama, 11. 4. 2022., 1;

Pećina iznad Kisjelica, 12. 4. 2022., 3;

Lijina pećina (Lijica), 13. 4. 2022., 1 + jedan u letu (vjerovatno *Rh*);

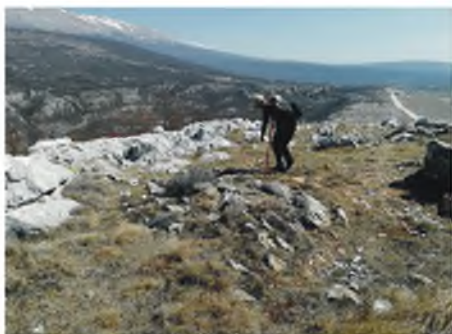
Pećina u Dusini, 13. 4. 2022., 18.

SP, JM, VS, SM

Površinski kraški oblici na Podveležu

Svaki terene u okviru projekta postkonstrukcionog monitoringa na vjetroelekt-rani "Podvelež" iskoristimo da razgle-damo i čudesan svijet različitih površinskih kraških oblika. Svako malo pojavi se novi trag bezstopne jame, bilo da se radi o tragovima siga na površini, bilo da su to zaostali kanali na površini. Kamenice su, za naše prilike, nevjerovatnih dimenzija, a bunari zavređuju posebno istraživanje. Po cijelom prostoru Podveleža nalaze se mali kamenolomi pločastog kamena u kojima se kriju brojni fosili. Posla za istraživanje koliko hoćeš, ali istraživača krša koliko nećeš.

JM

Sigasti saljevi na površini

Ostaci starog bunara

3. Dinarski simpozij o podzemnoj fauni

Nakon Zagreba i Postojne, 3. Dinarski simpozij je održan u Trebinju, zahvaljujući projektu "Razvoj brzih alata ..." o kome je već bilo riječi na stranicama ovog biltena. Bila je to prilika da se okupi poznati svijet iz Hrvatske, Slovenije, Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Slovačke, Makedonije, Njemačke. Zadovoljstvo je bilo vidjeti prijatelje, porazgovarati sa njima, razmijeniti knjige. Muzej u Trebinju je bio odličan

domaćin. Od direktorice muzeja smo dobili komplet časopisa *Travunije* za našu biblioteku. Kako je ovo bilo finale projekta, slovenačke kolege su napravile tortu sa zaštitnim znakom projekta.

JM

Konačno!

Konačno nam se vratio stacionarni detektor za šišmiše Pettersson D500X sa popravke iz Švedske. Dobili smo ga na poklon od Holanđana, a poklonu se, makar i pokvarenom, ne gleda u zube. Zahvaljujući Primožu operacija slanja je uspjela. Ista stvar iz BiH bi bila komplikovana do bola. Ostali detektori koji su stigli su praktično neupotrebljivi.

JM

Podvelež svako malo izunenadi

Tražeci pećine koje moramo pregledati u okviru rada na VE "Podveležje" na Svetoj gori smo našli zanimljivu gravuru u stijeni, veliki rimski broj VIII. Vjerovatno se radi o broju neke vojne jedinice koja je boravila u jednoj od obližnjih vojnih utvrda. Ko zna šta bi detaljno istraživanje svih stijena još dalo.

JM

4

Nenadmašna knjiga o Popovu polju

Naš član Ivo Lučić konačno je svoju doktorsku disertaciju oblavio u obliku obimne i bogato ilustrirane knjige koja govori o sagledavanjima krša kroz historiju, a na primjeru Popova polja. Kao što sam rekao i na promociji, teško da će neko ponoviti ovakvo istraživanje na nekom drugom kraškom polju.

JM

JM - Jasminko Mulaomerović, SM - Senad Mulaomerović, VM - Vojo Milanović, SP - Slavko Polak, VS - Vladimir Smrekić

Impresum:

CKS Newsletter, God. III., Broj 5., april 2022.

ISSN 2637-3041 (print)

ISSN 2637-305X (online)

Izdavač i redakcija: Centar za krš i speleogigiju,

Sarajevo, Branilaca Sarajeva 30, e_mail:

info@centarzakrs.ba, www.centarzakrs.ba,

Urednik: Jasminko Mulaomerović

Bilten izlazi čim napunimo četiri stranice sa aktivnostima.

Pomoć za Bilten dobrodošla je na broj:

161000021050078 kod Raiffeisen banke d.d.